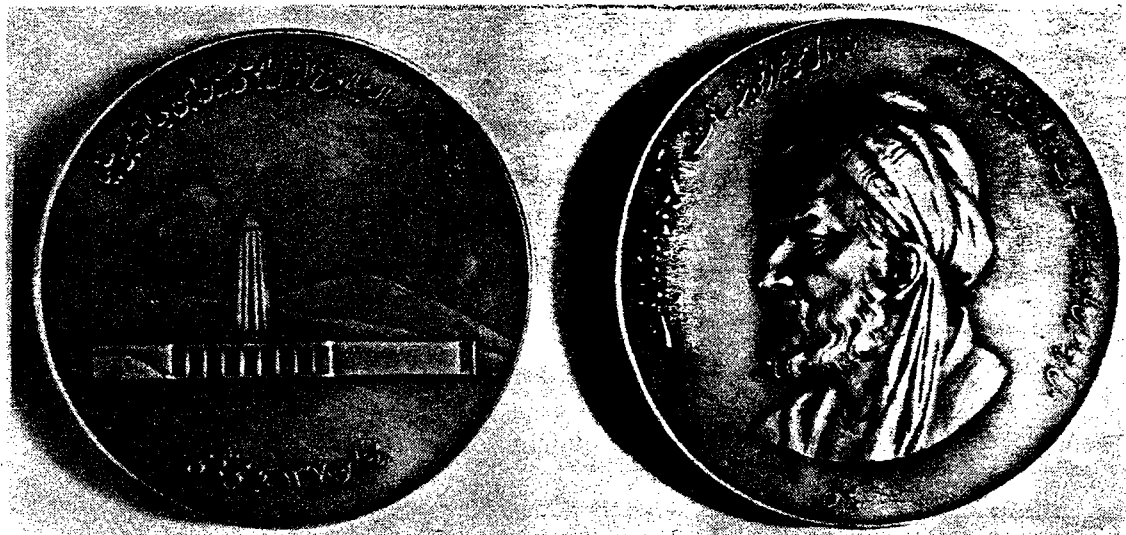

هزارهٔ ابن سینا

«آخرین قسمت»

دکتر محمود نجم آبادی
رئیس بخش تحقیقات تاریخی طبی و
بهداشتی دانشکده بهداشت دانشگاه تهران

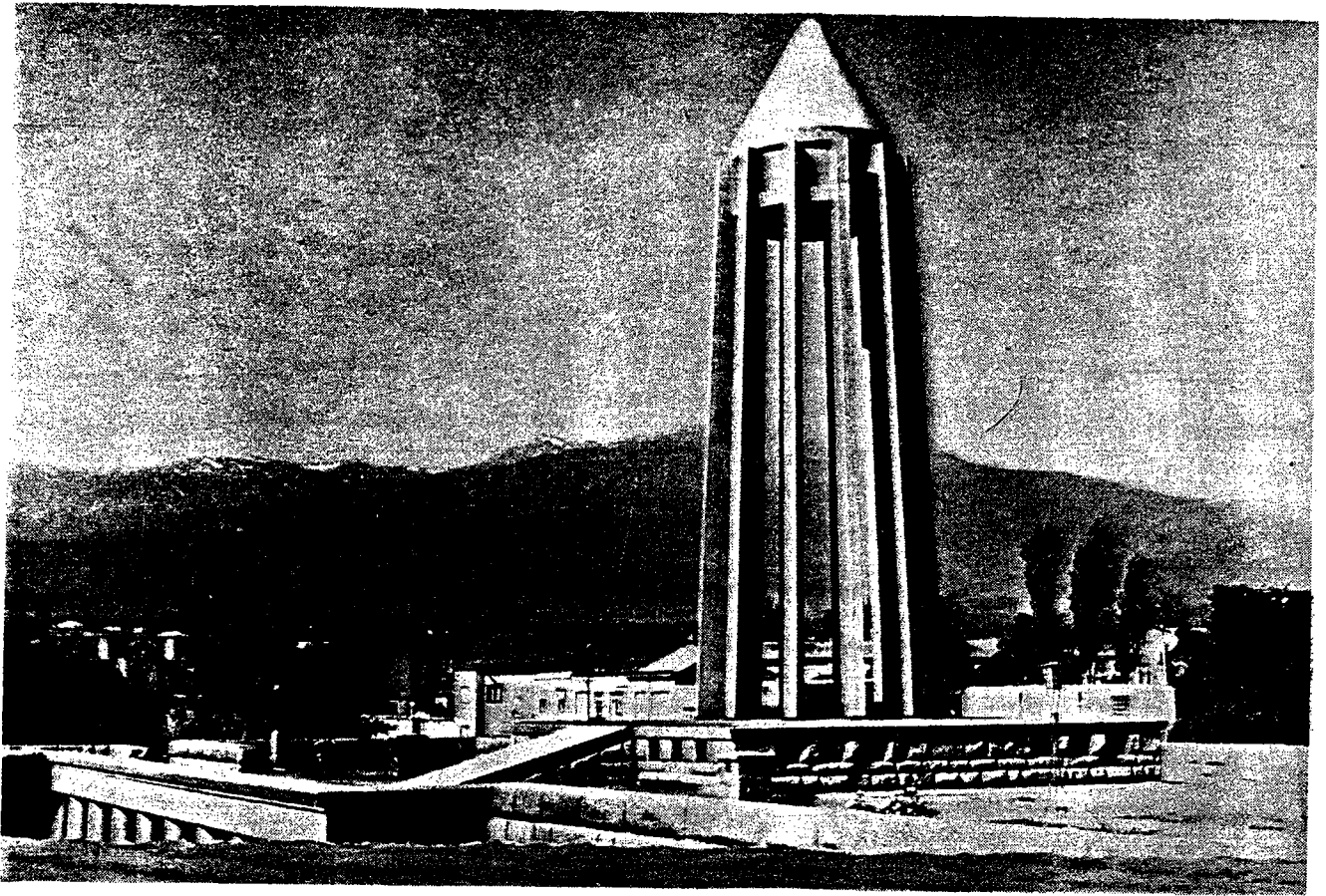

سمت راست : روی مدال ابن سینا - سمت چپ : پشت مدال ابن سینا

«دل گرچه در این بادیه بسیار شافت
يك موی ندانست و لی موی شکافت»
«اندر دل من هزار خورشید بتافت
آخر بکمال ذره‌ای راه نیافت»
«این تندیس را انجمن آثار ملی»
«بیاد بود هزارمین سال تولد شیخ الرئيس»
«ابوعلی حسین بن سینا بشهر همدان»
«اهداء کرده است» .
«پیکر نگار ابوالحسن صدیقی ۱۳۷۰»

ابن سینا که توسط استاد ابوالحسن صدیقی
تهیه شده بود در شهر همدان در میدان
بوعلی نصب گردید . این مجسمه با
هنرمندی کم نظیری انجام یافته است .
مجسمه بر روی پایه‌ای درمیدان
بوعلی در انتهای خیابان بوعلی در شهر
همدان نصب و بر روی پایه آن چنین
نقش شده است :
«ابوعلی سینا ۳۷۰ - ۴۲۸ هجری»

از ابن سینا تصاویری چند مأخوذ
از کتابهای جهان و ایران در تهران و
شهرستانها و همچنین در کشورهای دیگر
جهان به چاپ رسید که بسیار چشمگیر
میباشد و اگر مقرر شود که همه آنها به
چاپ برسند يك رساله و یا بهتر گفته شود
يك مجموعه عکس (آلبوم) کم نظیر
خواهد بود .
(۱) مجسمه ابن سینا - اما مجسمه

بنای آرامگاه شیخ در همدان

بیکره ابن سینا در میدان بوعلی همدان

توسط کارخانه برادبوری و بلیکینسن
(Bradbury Wilkinson and Co.
Ltd. New Malden, Surrey, England)
در لندن تهیه گردید و مشتمل بر پنج دوره
و هر دوره مرکب از پنج تمبر بود :
دوره اول آثار عهد هخامنشی ؛
دوره دوم آثار عهد ساسانی ؛
دوره سوم آثار عهد سلجوقی ؛

روی مدال تصویر ابن سینا که در
زیر آن « بوعلی » و دور آن رباعی
معروف ابن سینا و پشت مدال « یادگار
جشن هزار ساله میلاد شیخ الرئیس ابوعلی
حسین ابن سینا و نمای آرامگاه شیخ در
همدان ۱۳۷۰ هجری قمری » است .
(۳) تمبرهای یادبود هزاره شیخ -
تمبرهای یادبود ابن سینا در پنج سری

هجری قمری » .
(۲) مدال ابن سینا - مدال ابن سینا
از روی تصویر نیمرخ که استاد صدیقی
تهیه کرده بود به پاریس سفارش داده شد
و آرتور برتراند (Arthur Bertrand)
مدال ساز معروف آنرا تهیه کرد که در
جشن هزاره شیخ به شرکت کنندگان اهدا
گردید .

دوره چهارم آثار قرن هفتم هجری
بعد ؛

دوره پنجم تصویر ابن سینا و تصویر آرامگاه قدیم و جدید و منظره‌ای از شهر همدان و مقبره قابوس و شمگیر بود . چهار دوره اول تا چهارم قبل از انعقاد جشن و دوره پنجم در موقع انعقاد جشن انتشار یافت .

۴) بخت آزمائی در هزاره ابن سینا - غیر از تمبرهای مذکور در بالا اوراق بخت آزمائی ملی برای تهیه عوائد ساختمان آرامگاه شیخ چاپ شد و به فروش رفت. بعلاوه عطیه‌ی قابل ملاحظه‌ای از طرف اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و وجوهی از طرف مجلس شورای ملی و شیر و خورشید سرخ و وزارت کشور و شرکت ملی نفت و شهرداری همدان و پارسیان مقیم هندوستان و دانشکده پزشکی تهران و وزارت بهداری و بازرگانان برای ساختمان آرامگاه و مخارج انعقاد هزاره پرداخت گردید .

۵) کتابخانه ابن سینا - از کارهای معتبر انجمن آثار ملی تأسیس کتابخانه‌ای بنام شیخ در همدان میباشد ، که در موقع برگزاری جشن هزارمین سال ولادت ابوعلی سینا صورت گرفت . این کتابخانه تا سال ۱۳۳۱ خورشیدی تعداد ۱۴۰۰ جلد کتاب در آن جمع آوری گردید و قبل از این تاریخ تعداد ۶۴۹ جلد کتاب در آرامگاه وجود داشت .

از آن پس از طرف برخی از موسسات و دانشگاهها و اشخاص چه در ایران و چه در جهان تعداد زیادی کتاب و رساله و مجله و امثال آنها بر کتابخانه اضافه شده است که اکنون بصورت یک مرکز بزرگ مطالعه در باره آثار شیخ میباشد. ۶) آرامگاه شیخ - آنچه که بنظر صحیح میرسد آنکه وفات شیخ طبق گفته ابن ابی اصیبعه در عیون الانباء در همدان اتفاق افتاد . و در زیر حصار همدان در طرف قبله دفن شده که بعدها به قبر «باباعلی سینا» شهرت یافته است .

این قبر کم کم رو به ویرانی نهاد. بعدها توسط یکی از شاهزاده خانمهای قاجار به نام نگارخانم به وضعی بهتر درآمد و بجای مقبره قدیمی گنبدی از آجر ساخته شد و سنگ قبر ابوعلی سینا و ابوسعید دخرک را بر روی قبر دیگری که جنب قبر شیخ بود قرار دادند . بر روی سنگ قبر پس از چند جمله چنین نقر شده است :

« هذا قبر جنت مکان »

فردوس آشیان سلطان الحکماء شیخ ابوعلی سینا نورالله مرقدہ . وفاته فی خامس شهر رمضان سنه ۴۲۷ .

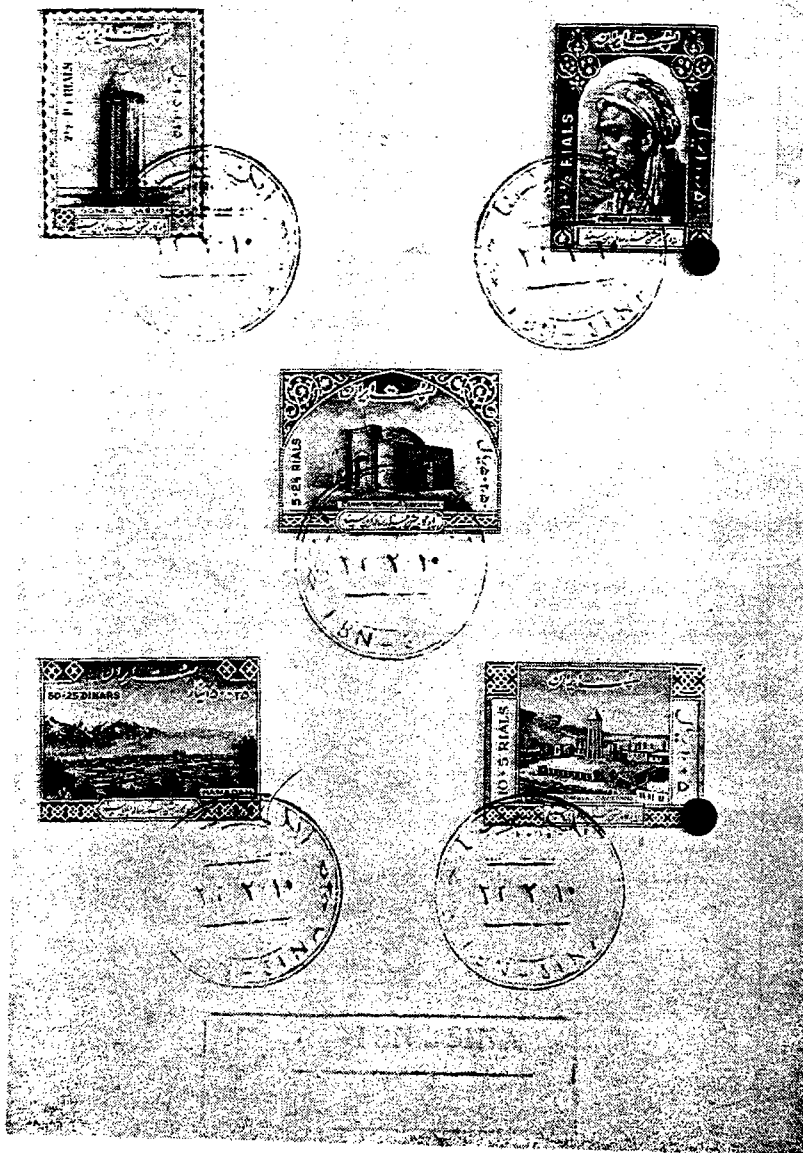
«حجة الحق ابوعلی سینا»
درجہ آمد از علم به وجود

«در شصا کرد کسب جمله علوم»
در تکر کرد این جهان بدرود

حرره حقیر عبدالصمد . عمل

کربلائی عبدالخالق ، تاریخ ۱۲۹۴

سری پنجم تمبرهای یادبود ابن سینا

بالا : نمونه‌ای از بلیط بخت آزمائی (اعانه ملی)
در جشن هزاره ابن سینا
پائین : سنگ مقبره سابق ابن سینا در همدان

۱. و. و. ویلیامز جاکسن (A.W. Jackson) استاد زبان‌شناسی هند و ایران در دانشگاه کلمبیای آمریکای شمالی که قبل از سال ۱۹۰۹ میلادی (= ۱۲۸۷ ر. ش. ۱۳۰۹) در همدان قبر ابن‌سینا را زیارت کرد، و در کتاب خود موسوم به «ایران در گذشته و حال»

(Persia past and present, New York 1909)

متذکر گردیده است که مقبره با ساختمان آجری و ساده به شکل مستطیل می‌باشد و دور آن محوطه و بر دور محوطه دیواری است که محل درویشان و زوار و رهگذران است. سنگی بر قبر این متفکر بزرگ قرار دارد و در کنار او معاصرش شیخ ابوسعید شاعر صوفی مشرب ایرانی مدفون است. . . .

عکسی که جاکسون از آرامگاه قدیمی شیخ برداشته در اغلب کتابهای تاریخ طب قبل از ۱۳۳۳ شمسی به عنوان مقبره ابن‌سینا چاپ شده و از آن سال عکس آرامگاه جدید شیخ به چاپ رسیده است.

آرامگاه جدید شیخ - اما طرح آرامگاه جدید شیخ به همت انجمن آثار ملی در سال ۱۳۲۶ شمسی از سال ۱۳۲۶ شروع گردید. طراح آن مهندس هوشنگ سیحون بود.

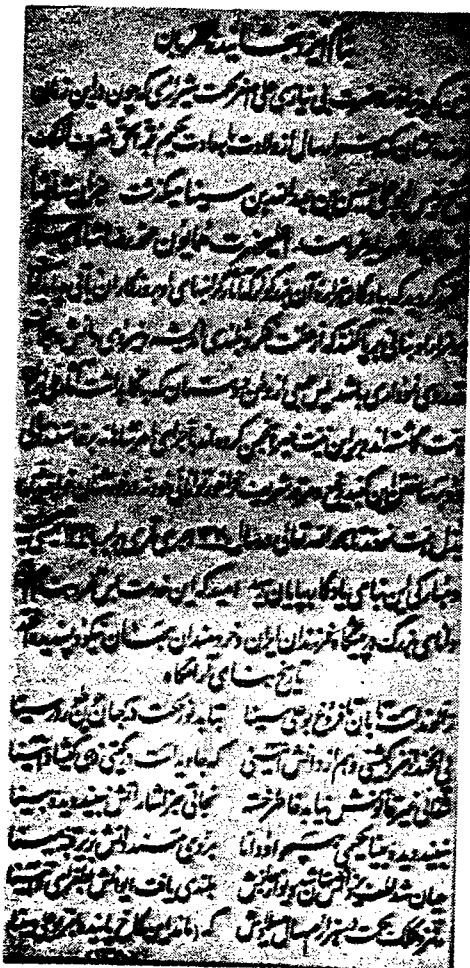
بنا و مساحت زمین در ساختمان و سایر خصوصیات آن احتیاج به شرح بیشتری دارد که از حوصله این مقاله خارج است.

از ضامم این بنا دو تالار يك كتابخانه و دیگری تالار سخنرانی است. در تالار کتابخانه مقابل در ورودی کتیبه‌ای چنین به خط نستعلیق به قلم آقای زرین خط دیده می‌شود:

«بنام ایزد بخشاینده مهربان - چنین گوید نیازمند حضرت بسی‌نیازی علی‌اصغر حکمت شیرازی که چون در این زمان فرخنده نشان که هزار سال از ولادت

بالا: ساختمان سابق آرامگاه ابن‌سینا در همدان
پائین: تصویری از مقبره قدیمی ابن‌سینا که در کتاب «ایران در گذشته و حال» تألیف ویلیامز جاکسن چاپ شده است

تصویر کتیبه تاریخ بنای آرامگاه جدید شیخ که بردیوار تالار کتابخانه نصب شده است

نگارنده مقاله بر مزار شیخ (همدان)

بنا بد نور حکمت در جهان چون طور در سینا
 «پی افکند از خرد گیتی و هم از دانش آئینی
 که جاوید است در گیتی زهی کیشا و آئینا»
 «شفانی غیر قانونش نیابد خاطر خسته
 بجائی جز اشارتش نبیند دیده بینا»
 «نبیند دیده بینا حکیمی همچو او دانا
 بروی مسند دانش بزیر قبه مینا»
 «عیان شد لطف یزدانش نهان شد دیواز جانش
 بلندی یافت ایوانش به طغرای و آئینا»
 «رقم زد کلاک حکمت در هزار سال میلادی
 که (ماند این کاخ پاینده بفر بوعلی سینا)»
 در خاتمه مقال بحق باید گفت که
 جمیع خدمات و کمکها و اقداماتی که

شاهانه برخاستند و سالی دو بر ساختمان
 این گنبد رفیع و مرقد شریف فراخور
 توانائی خود نه در خور شأن خواجه
 رئیس بذل همت نمودند تا بحمد الله تعالی
 در سال ۱۳۷۰ هجری قمری برابر با سال
 ۱۳۳۰ شمسی به میمنت و مبارکی این
 بنای یادگار پایان رسید. امید که این
 خدمت بس خرد بنام آن دانای بزرگ
 در پیشگاه فرزندان ایران و خردمندان
 جهان نیکو و پسندیده افتد.

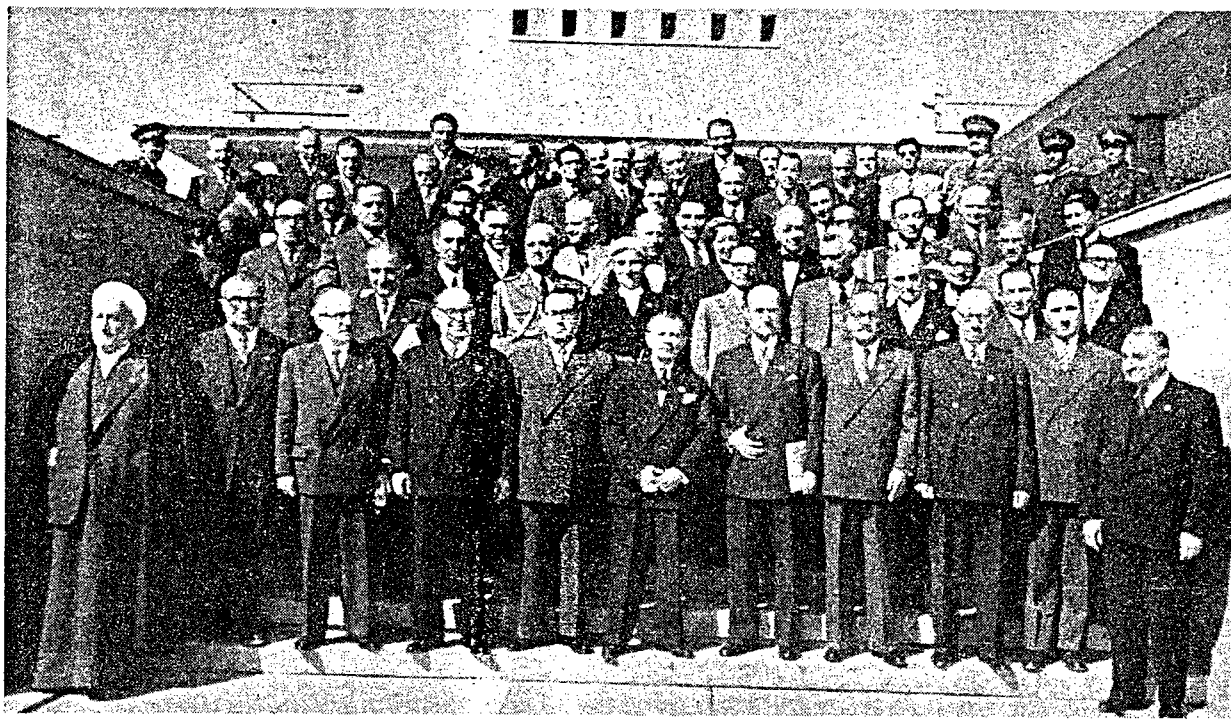
در ذیل آن تاریخ بنای آرامگاه
 آمده است :
 «زالوند است تابان تا فروغ بوعلی سینا

با سعادت حکیم حجة الحق شرف الملک
 شیخ الرئیس ابوعلی حسین بن عبدالله بن
 سینا می گذشت بفرمان شاهنشاه بلند جایگاه
 شهریار خردمند اعلی حضرت همایون
 محمدرضا شاه پهلوی مقرر گردید که آثار
 یادگار هزاره آن بزرگوار که آثار
 گرانبهای او بزرگان باقی و پایدار
 است، بر مزار او بنائی برپا کنند که از
 عظمت فکر و بلندی اندیشه و نیروی دانش
 و جلالت قدر وی نمودار باشد. پس
 جمعی از وطن دوستان که به نگاهداشت
 آثار ملی ایران همت گماشته اند و بر این
 نیت خیر انجمن کرده اند باجرای امر

نگارنده مقاله درجین ایراد سیخرانی در هزاره
شیخ (تالار ابن سینا، دانشکده پزشکی) طرف
راست نگارنده دکتر ابراهیم مدکور نماینده
مصر می باشد

عکس دسته جمعی مستشرقین در هزاره شیخ

درباره شیخ و مقام عالی وی در طب
به نظر خوانندگان مجله «هنر و مردم»
رسید و تا آنجا که مقدور بود سیمای
طبی شیخ ترسیم شد.
امید است در آتی از نظر فلسفه و
ادب بخواست خداوند تشریف دیگری را
از نظر خوانندگان مجله بگذرانم.
پایان

زاهدی به عمل آمده است. شادروان
سپهبد فضل الله زاهدی در این امر بسیار خیر
و نیکو سهمی کم نظیر داشته است که از نظر
حق شناسی بدین مختصر قناعت ورزیده شد.
چرا که:

چون یکی کند کسی تو پاداش کن
این مقاله آخرین مقاله‌ای است که

برای تجلیل از مقام شیخ و برپا ساختن
هزاره وی به نحو اتم و اکمل انجام
یافت و بنده ناچیز از سه سال قبل از
انعقاد جشن هزاره و در دوران جشن و
کمی پس از آن شرکت داشته تمام به
همت والا و ارشاد اعلی حضرت همایون
محمدرضا شاه پهلوی شاهنشاه آریامهر در
دوران نخست وزیری شادروان سپهبد فضل الله